

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 26 lutego 2021 r.

Pozycja 52

POSTANOWIENIE z dnia 3 września 2020 r. Sygn. akt Ts 166/19

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Zbigniew Jędrzejewski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej E.Ł. i A.P. w sprawie zgodności:

art. 394¹ § 1, 1¹, 2 lub 3 w związku z art. 398²¹ w związku z art. 397 § 2 w związku z art. 370 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.) z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1, art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 oraz z art. 77 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 5 listopada 2019 r. (data nadania) E.Ł. oraz A.P. (dalej: skarżący), reprezentowani przez radcę prawnego ustanowionego pełnomocnikiem z wyboru, wystąpili z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z 7 czerwca 2019 r. (sygn. akt [...]) w sprawie, w której orzekał o sporze o dział spadku, w punkcie pierwszym odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w punkcie drugim zasądził od uczestników (tj. skarżących) na rzecz wnioskodawczyni kwotę 5400 zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

Od rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania kasacyjnego zawartego w punkcie drugim wyżej wskazanego orzeczenia skarżący wnieśli zażalenie do Sądu Najwyższego, który postanowieniem z 29 lipca 2019 r. (sygn. jak wyżej) odrzucił je w całości.

Powyższe rozstrzygnięcie – wskazane jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji – doręczone zostało skarżącym 6 sierpnia 2019 r., zaś skargę konstytucyjną wniesiono do Trybunału 5 listopada 2019 r.

Zarządzeniem z 15 stycznia 2020 r. sędzia Trybunału Konstytucyjnego wezwał skarżących do usunięcia braków formalnych skargi przez: 1) doręczenie oryginału lub poświadczonej za zgodność z oryginałem kopii pełnomocnictwa szczególnego upoważniającego do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz do reprezentowania skarżących w postę-

powaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym, z dokładnym wskazaniem sprawy, do której zostało udzielone wraz z czterema kopiami; 2) udokumentowanie daty doręczenia ostatecznego rozstrzygnięcia; 3) poinformowanie, czy od ostatecznego rozstrzygnięcia wniesiony został nadzwyczajny środek zaskarżenia; 4) sprecyzowanie, w jaki sposób art. 394¹ § 1, 1¹, 2 lub § 3 w związku z art. 398²¹ w związku z art. 397 § 2 w związku z art. 370 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.; dalej: k.p.c.) naruszają wymienione w skardze konstytucyjnej wolności lub prawa skarżących wraz z uzasadnieniem.

Pismem procesowym z 23 stycznia 2020 r. (data nadania) skarżący ustosunkowali się do wezwania w sprawie usunięcia braków formalnych skargi. Przedłożyli stosowne pełnomocnictwo, udokumentowali datę doręczenia ostatecznego rozstrzygnięcia oraz poinformowali, że nie wnieśli od niego nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

Mimo że z *petitum* skargi wynika, że skarżący kwestionują konstytucyjność art. 394¹ § 1, 1¹, 2 lub 3 w związku z art. 398²¹ w związku z art. 397 § 2 w związku z art. 370 k.p.c., to jednak argumentacja przedstawiona w jej uzasadnieniu wskazuje, że intencją skarżących jest skupienie się na badaniu konstytucyjności jedynie art. 394¹ § 3 k.p.c.

Skarżący uważają, iż powyższa norma prawna narusza:

a) zasadę równości oraz zakaz dyskryminacji „poprzez pozbawienie ich prawa do równego traktowania przez władzę sądowniczą w sytuacji, gdy po raz pierwszy zostaje się obciążonym kosztami procesu przez Sąd Najwyższy (...). O ile bowiem obywatel obciążony kosztami procesu po raz pierwszy przez niższe instancje sądowe ma prawo do weryfikacji tego orzeczenia przez wniesienie zażalenia, o tyle prawa tego całkowicie jest pozbawiony obywatel, którego kosztami procesu obciążył po raz pierwszy Sąd Najwyższy (art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji)” (skarga konstytucyjna, s. 2);

b) art. 77 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji w zakresie, w jakim „zamyka [s]karżącym drogę sądową do dochodzenia ich naruszonych praw i wolności (majątkowych) w postaci obciążających ich kosztów sądowych, o których Sąd Najwyższy rozstrzygnął po raz pierwszy” (skarga konstytucyjna, s. 8). „Sąd Najwyższy przed wydaniem postanowienia (...) nie umożliwił skarżącym przedstawienia swoich racji i nie wysłuchał ich, co jest zasadniczym elementem sprawiedliwości proceduralnej. Ponadto z zasady tej wynika, adresowany do sądu, nakaz ujawnienia w czytelny sposób motywów rozstrzygnięcia. Elementów tych zabrakło w jej sprawie (pismo, s. 2);

c) art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji „poprzez wyeliminowanie prawa do zaskarżania orzeczeń sądowych oraz naruszenie pozostającej w związku z tym prawem zasady dwuinstancyjnego postępowania, w związku z prawem do sądu” (skarga konstytucyjna, s. 2).

Zdaniem skarżących, ustawodawca powinien zamieścić w art. 394¹ § 3 k.p.c. zwrot „z tym, że zażalenie na postanowienie co do kosztów procesu, które były przedmiotem rozstrzygnięcia po raz pierwszy w postępowaniu przed Sądem Najwyższym, przysługuje do innego – równorzędnego składu Sądu Najwyższego (...). Brak takiego przepisu pozbawia obywatela, który po raz pierwszy został obciążony kosztami procesu przez Sąd Najwyższy, prawa do zaskarżenia takiego orzeczenia” (pismo, s. 2).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu już w początkowej fazie postępowania spraw, które nie mogą być przedmiotem

merytorycznego rozstrzygnięcia. Uzależnione jest ono od spełnienia licznych przesłanek, wynikających zarówno z art. 79 ust. 1 Konstytucji, jak i z przepisów u.o.t.p.TK.

Po pierwsze, przepis zaskarżony w skarze konstytucyjnej powinien być podstawą prawną ostatecznego orzeczenia wydanego przez sąd lub organ administracji publicznej w indywidualnej sprawie skarżącego. Po drugie, skarżący musi uprawdopodobnić naruszenie wskazanych w skardze konstytucyjnej wolności lub praw. Po trzecie, źródłem ich naruszenia powinna być normatywna treść kwestionowanych przepisów, zaś sposób naruszenia musi zostać określony przez skarżącego w uzasadnieniu wnoszonej skargi. Po czwarte, skarga nie jest oczywiście bezzasadna oraz nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 2-4 u.o.t.p.TK (jedną z nich jest zbędność orzekania). Dopiero kumulatywne spełnienie tak rozumianych przesłanek warunkuje możliwość skutecznego wniesienia, a następnie merytorycznego rozpatrzenia skargi konstytucyjnej przez Trybunał.

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego rozpatrywana skarga nie spełnia powyższych wymagań.

Trybunał Konstytucyjny przypomina, że w wyroku z 13 października 2015 r., sygn. SK 63/12 (OTK ZU nr 9/A/2015, poz. 146) stwierdził, że „[a]rt. 394¹ § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości zaskarżenia orzeczenia o kosztach postępowania wydanego po raz pierwszy przez Sąd Najwyższy, jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 78 i art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 176 ust. 1 Konstytucji”.

Upřednie rozpoznanie kwestii konstytucyjności określonego przepisu (normy prawnej) z tymi samymi wzorcami kontroli nie jest prawnie irrelewantne. W takim wypadku aktualizuje się bowiem nakaz płynący z zasady *ne bis in idem* (czyli zakaz ponownego orzekania o tym samym), rozumianej z uwzględnieniem specyfiki postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (zob. np. postanowienia TK z: 4 maja 2006 r., sygn. SK 53/05, OTK ZU nr 5/A/2006, poz. 60; 29 maja 2006 r., sygn. P 29/05, OTK ZU nr 5/A/2006, poz. 61; 23 października 2006 r., sygn. SK 66/05, OTK ZU nr 9/A/2006, poz. 139; 24 października 2006 r., sygn. SK 2/06, OTK ZU nr 9/A/2006, poz. 141; 24 października 2006 r., sygn. SK 27/06, OTK ZU nr 9/A/2006, poz. 143; 9 stycznia 2007 r., sygn. SK 21/06, OTK ZU nr 1/A/2007, poz. 4). Ujemna przesłanka procesowa w postaci *ne bis in idem* ma miejsce w sytuacji, gdy analizowane przepisy zostały już wcześniej zakwestionowane przez inny podmiot w kontekście tych samych zarzutów niekonstytucyjności, a inicjator ich ponownej kontroli nie przedstawił innych – niż powołane dotychczas – argumentów, okoliczności bądź dowodów uzasadniających merytoryczne rozpoznanie sprawy. W świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w takiej sytuacji orzekanie staje się zbędne (zob. postanowienie TK z 4 maja 2006 r., sygn. SK 53/05, OTK ZU nr 5/A/2006, poz. 60).

W przedmiotowej sprawie skarżący – w zakresie uzasadniania niekonstytucyjności art. 394¹ § 3 k.p.c. z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 oraz art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji – powołują argumenty tożsame z tymi, które były przedmiotem rozważań Trybunału w sprawie o sygn. SK 63/12. Z tego względu zasada *ne bis in idem* stoi więc na przeszkodzie rozpoznaniu sprawy w kwestii zgodności zaskarżonego przepisu z powołanymi wzorcami. Ustalenie na etapie wstępnej kontroli, że zachodzi przesłanka *ne bis in idem* (art. 59 ust. 3 pkt 3 u.o.t.p.TK) – skutkuje odmową nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

Trybunał zauważa również, że – pomimo stosownego wezwania do usunięcia braków formalnych w zakresie argumentacji popierającej żądanie skargi – skarżący nie wyjaśnili, w jaki sposób treść kwestionowanych przez nich przepisów wpłynęła na naruszenie ich konstytucyjnych praw i wolności określonych w art. 77 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wielokrotnie podkreślano, iż prawidłowe

wykonanie przez skarżącego obowiązku przedstawienia, jakie konstytucyjne prawa lub wolności (i w jaki sposób) zostały naruszone przez przepisy stanowiące przedmiot wnoszonej skargi konstytucyjnej, polegać musi nie tylko na wskazaniu postanowień Konstytucji i zasad z nich wyprowadzanych, z którymi – zdaniem skarżącego – niezgodne są kwestionowane przepisy, ale również na precyzyjnym przedstawieniu treści praw lub wolności, wywodzonych z tych postanowień, a naruszonych przez ustawodawcę. Powinna temu towarzyszyć szczegółowa i precyzyjna argumentacja uprawdopodobniająca stawiane zarzuty (zob. postanowienia TK z: 8 maja 2009 r., sygn. Ts 242/07, OTK ZU nr 5/B/2009, poz. 373; 2 lutego 2012 r., sygn. SK 14/09, OTK ZU nr 2/A/2012, poz. 17). Przesłanka odpowiedniego uzasadnienia zarzutów nie powinna być traktowana powierzchownie i instrumentalnie (zob. wyrok TK z 19 października 2010 r., sygn. P 10/10, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 78; postanowienie TK z 25 lutego 2015 r., sygn. Tw 37/14, OTK ZU nr 1/B/2015, poz. 3). Tym samym poprzestanie przez skarżącego na lakonicznym lub zdawkowym uzasadnieniu zarzutu lub na całkowitym nieuzasadnieniu sformułowanych zarzutów stanowi niewykonanie dyspozycji ustawowej (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK). Skutkuje to odmową nadania dalszego biegu skardze na etapie wstępnego rozpoznania. Niedopuszczalne jest bowiem przenoszenie na Trybunał ciężaru precyzowania – jedynie ogólnikowo sformułowanych – zarzutów, a tym bardziej ich uzasadnienia (por. np. postanowienia TK z: 4 lutego 2009 r., sygn. Ts 256/08, OTK ZU nr 2/B/2009, poz. 138 oraz 17 grudnia 2018 r., sygn. Ts 173/17, OTK ZU B/2019, poz. 59, a także wyrok TK z 27 lutego 2018 r., sygn. SK 25/15, OTK ZU A/2018, poz. 11).

W konsekwencji Trybunał stwierdza, że nieusunięcie braków formalnych skargi stanowi – na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK – samodzielną przesłankę odmowy nadania skardze dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącym przysługuje prawo wniesienia zażalenia w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.